

VI. Évfolyam 4. szám - 2011. december

Dávidovits Zsuzsanna
davizsu@vipmail.hu

A VÍZVÉDELEM JOGI SZABÁLYOZÁSI RENDSZERE ÉS AZ IVÓVIZMINŐSÍTÉS SZABÁLYOZÁSA

Absztrakt

A víz az élő és élettelen környezet szerves része. Fontosságát és felhasználhatóságát már az ókorban felismerték, és hogy értékét óvják, már akkoriban bekerült a jogi szabályozások témakörei közé. A vízjog jelentősebb régebbi jogszabályainak rövid áttekintése után, a jelenleg is hatályban lévő jogszabályokat tanulmányozom át. Külön részben vizsgálom az ivóvíz minősítésére vonatkozó aktuális jogszabályokat.

The water in the animate and inanimate environment is an integral part. Its importance and usefulness has been recognized in the ancient world and to protect the value, already had been included among the subjects of legal regulation. After a brief overview of the major older legislations of the water-law I study the currently effective legislations. In a separate section the qualification of the current drinking water legislation will examine.

Kulcsszavak: vízjog, vízgazdálkodás, Víz Keretirányelv, vízminősítés, vízvédelem
~ water-law, water management, Water Framework Directive, water rating, water protection

RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS A VÍZVÉDELEM VONATKOZÁSÁBAN 2000-IG

A vízzel kapcsolatos jogi szabályozások, bármennyire is hihetetlenül hangzik, de már egyes ókori civilizációkban jelen voltak, mivel már akkoriban felismerték a vízzel kapcsolatos tevékenységek súlyát és fontosságát. Első sorban a vizek kártételei elleni védelemre és a vizek mezőgazdasági célú hasznosítására, a hasznosítás feltételeinek megteremtésére vonatkoztak ezek a szabályozások. Az első, törvénynek is tekinthető írásos dokumentumok még Mezopotámiából származnak, melyek az öntözőcsatornák létesítésekre és fenntartására vonatkoztak. A hazai vízjog kialakulása és fejlődése szempontjából azonban az ókori Róma vízépítészeti munkái és az ezekkel kapcsolatos vízjogi szabályozások jelentették az alapokat. Sok akkori jogrendelkezés szólt a vizekre vonatkozó előírásokról, azok tulajdonának, használatának szabályozásáról. Törvényi szinten megfogalmazták például, hogy a vizek, a folyók, vagy a kikötők olyan közdolgok közé tartoznak, melyek mindenkinek a rendelkezésére állnak és annyit használnak belőlük, amennyit csak akarnak - azaz a vizet senki nem veheti kizárólagosan a saját tulajdonába. Az első hazai, írásos vízjogi rendelkezések, dokumentumok már az 1100-as években megjelentek a „Corpus Juris Hungarici”, azaz a Magyar Törvénytár kötetében. Ezen rendelkezések főleg a tógazdaságok és a halászhelyek adományozására vonatkoztak. A Magyar Törvénytárban aztán IV. Béla idejében az árvízvédelemre vonatkozó első jogi rendelkezések is megjelentek. Fontos megemlíteni még a Werbőczy Tripartitumot is, mely a magyar szokásjogok gyűjteménye volt. Itt kerültek rögzítésre leelőször a vizekkel kapcsolatos legrégebbi jogelvek. Számos előírás szólt a vízhasználatokról. A vízfolyások rendelkezésének szabályaival kapcsolatban is születtek már a középkorban vízjogi rendelkezések – elsősorban a Maros, a Tisza és a Szamos tekintetében. Összességében nézve, egészen a XVIII. század végéig a magyar vízjogi fejlődést az ország földrajzi és vízrajzi viszonyaihoz való alkalmazkodás jellemezte. Az iparosodás korszakában a technológiai fejlesztések a vízgazdálkodást is utolérték. Kiépítésre kerültek az első ivóvíz- és csatornarendszerek hazánkban is. (Az 1790-es éveket megelőző időkből csatornák ugyanis alig maradtak fenn, az első víz – és csatornaművek 1790-1830 között kerültek megépítésre.) A vízgazdálkodásban történt változások pedig hatással voltak a hazai vízjogi rendszerre is. A vízművek vízszolgáltatását, a víz használatát, az elfogyasztott víz ellenértékének megtérítését már ekkoriban kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendeletek határozták meg. Rendelet mondta ki például, hogy a csatornák megépítési költségeit a város, valamint a köztelkek tulajdonosai viselték. A vízjogi rendelkezések a XIX. században tehát már a vízellátásra, csatornázásra, valamint a vizek védelmére vonatkozó előírásokat is tartalmaztak. A vizek tulajdoni viszonyait tekintetve pedig egyre dominánsabbak lettek a köztulajdoni jellegek: minden hajózható víz az állam közvagyonává lett, magántulajdonnak pedig már csak a birtok területén összegyűlt és folyó vizek számítottak. A vizek köztulajdoni jellegét tovább erősítette: A vízjogról szóló 1885. évi XXIII. törvénycikk is, mely szabályozta a felszíni és felszín alatti vizek tulajdonjogát, meghatározva az állami tulajdon (közvizek) és a magántulajdon körébe (magánvizek) tartozó vizek, vízi létesítmények kategóriáit. Ez a törvény rendelkezett a vízmunkák elvégzéséről is, melyet hatósági engedélyhez kötöttek és a hatóság műszaki szakértőjeként pedig a kultúrmérnöki hivatalokat jelölték meg. Továbbá a törvény kimondta azt is, hogy vízfolyásokban történt változásokért, létrejött károkért a vízközművek tulajdonosai kötelesek kártérítést fizetni. A törvényben szabályozásra kerültek a vízi társulatok feladatai és működései is. A következő említésre méltó vízjogi szabályozási tevékenység a vizek mennyiségi védelmére vonatkozott elsősorban. Ez az 1913-as újabb szabályozás (az 1913. évi XVIII. törvénycikk) a vízjogról szóló alaptörvényt egészítette ki. A vizek tisztaságának érdekében is született több olyan jogszabály, melyek idevonatkozó rendelkezési már a közegészségügyi szempontokat is figyelembe vette. Ekkoriban az ivóvízellátásának jogi fejlődésére a legnagyobb hatást az Országos Ivóvíz ellátási Nagygyűlés

gyakorolta, mely célja az volt, hogy felhívja a közvélemény figyelmét egészséges ivóvízellátás megteremtésének fontosságára. (Az 1900-as éves első felében az ásott kutak háromnegyed részének a vize ugyanis még ártalmas volt az egészségre.) [1] [2]

A vízügyről szóló 1964. IV. törvény, mely a második vízügyi alaptörvény lett az 1885. évi XXIII. törvény után, még inkább az állam tulajdonviszonyát, annak felelősségvállalását, a korlátlan gondoskodási kötelezettségét és közvetlen beavatkozást jelentő végrehajtó-rendelkező tevékenységét erősítette. A törvény kimondta azt is, hogy vízdíjat kell fizetni „a vizek és vízlétesítmények használatáért”, továbbá szennyvízbírság fizetésére kötelezte „a vizek fertőző vagy károsan szennyező üzemeket” Lényeges módosítás az első törvényhez képest az volt, hogy a feladatok már külön környezetvédelmi és külön vízügyi feladatokra tagozódtak szét. A vízügyi hatóságok feladatit és a vízügyi igazgatást az Országos Vízügyi Főigazgatóság irányította. A törvényben szerepet kapott már a vízminőség is. Tilos volt a vizeket fertőzni, azokba káros szennyeződések juttatni, továbbá minden olyan behatástól védeni kellett, ami azok fizikai, biológiai és kémiai tulajdonságát, minőségét és öntisztulási képességét hátrányosan megváltoztatta. [3]

Ez a vízügyi törvény sok beruházás létesülését eredményezte. Említésre méltó a két tiszai vízlépcső megépülése vagy a rengeteg vezetékes ivóvízhálózat és szennyvízelvezető csatorna létesülése.

A hazai vízjog történetében a következő említésre méltó törvény: az 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról. A törvény megszületésére főleg a rendszerváltás miatt volt szükség, mely hatására a társadalomban és gazdaságban létrejött változások maguk után vonták a hazai jogszabályok, törvények felülvizsgálását és módosítását. A törvény hatálya többek között kiterjedt a „felszín alatti és a felszíni vizekre (a továbbiakban: vizek), a felszín alatti vizek természetes víztartó képződményeire, illetőleg a felszíni vizek medrére és partjára”, „arra a létesítményre, amely a vizek lefolyási és áramlási viszonyait, mennyiségét, minőségét, medrét, partját vagy a felszín alatti vizek víztartó képződményeit befolyásolja vagy megváltoztathatja” [4], továbbá azokra a tevékenységekre, melyek az említett vizeket és létesítményeket befolyásolják, megváltoztatják. A törvény hatálya még kiterjedt a vizek hasznosíthatóságára, a vízkárok elleni védekezésre, védelemre, a vizek megismeréséhez, az állapotuk feltárásához szükséges mérésekre, adatgyűjtésekre, azok feldolgozására, a vizek állapotának az értékelésére, kutatására is és az eddig megemlített tevékenységet folytató természetes és jogi személyekre, gazdasági társaságaira. Az állam feladatákként meghatározta a vízgazdálkodás országos koncepciójának a kialakítását, jóváhagyását, a nemzetközi együttműködésből adódó vízügyi feladatok ellátását és a vízkár-elhárítási tevékenység szabályozását, szervezését, irányítását, ellenőrzését, a helyi közfeladatokat meghaladó védekezését, továbbá az önkormányzatok feladatköreit is. A törvény a tulajdonviszonyokat is rendezte megfelelően, azaz az állam kizárólagos tulajdonba tartozó folyókról, patakokról és holtágakról, mellékágakról, azok medreiről, továbbá a vízi létesítményekről név szerinti felsorolást tett közzé. Törvényi szinten szabályozta már a vízi közművekkel végzett tevékenységeket is. Hatósági feladatként a vízügyi felügyeletet kötelezettségé tette, mely kiegészült a vízgazdálkodási bírság jogintézményével. Szabályozásra került a vizek kártételei elleni védelem is, és rögzítette a vízigény kielégítési és vízkorlátozási sorrendet. [4] [5]

A három fontos törvény a következő táblázatban kerül rövid összehasonlításra:

Év	1885	1964	1995
Cím	a vízjogról szóló XXIII.	a vízügyről szóló IV.	a vízgazdálkodásról szóló LVII.
§-ok száma	196	46	45
Tartalom fő jellemzői	– tulajdoni alapon mindent a társulat végez – kényszer alkalmazása (alakítás, csatolás, fizetés) – közérdek	– a vízügy az állam feladata – közérdek – vízügy a domináns	– állam, önkormányzatok, érdekelt feladatok tulajdoni alapon – nincs kényszer – vízügyi szakmai irányítás, koordináció
A védekezés irányítója	– miniszteri biztos	– kormánybiztos, kormánybizottság	– kormánybiztos, kormánybizottság
Finanszírozás	– érdekeltségi hozzájárulásból – állami támogatásból (1/3) – kötelezés a végrehajtásra	– a fejlesztés a fejlődéssel és az erőforrással arányos – biztonsági követelményszintű fenntartás	– a közérdek mértékéig az állam – érdekeltségi hozzájárulás – közcélú érdekeltségi hozzájárulás

1. táblázat. A három „vizes” törvény összehasonlítása

Forrás: Babák Krisztina: A magyar vízügyi törvények a kezdetektől napjainkig
http://geography.hu/mfk2004/mfk2004/phd_cikkek/babak_krisztina.pdf

A VÍZJOGBAN TÖRTÉNT JELENTŐSEBB VÁLTOZÁSOK 2000 UTÁN

A vízjogban történő újabb és jelentősebb változásokat aztán az uniós csatlakozásunk hívta életre. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk előtti jogharmonizáció tette szükségessé többek között a vízgazdálkodásról szóló törvényünk módosítását is. A 2001. évi LXXI. törvény a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról mind az állam, mind az önkormányzatok részére újabb feladatokat határozott meg. Állami feladat lett „a vízgazdálkodás országos koncepciójának, valamint ezen koncepció egyes részterületeit érintő nemzeti programok kialakítása és jóváhagyása” [5], továbbá ezeknek a megszerzésének a végrehajtása. A települési önkormányzatok feladatai is bővültek. Feladataik közé tartozik például:

- a helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó tervek kialakítása, végrehajtása
- helyi víziközművek működtetése, valamint a koncessziós pályázat kiírása, elbírálása, a koncessziós szerződés megkötése
- gondoskodás a települési közműves vízszolgáltatásra vonatkozó terv jóváhagyásáról, a vízfogyasztás rendjének a megállapításáról
- a vízgazdálkodással kapcsolatos önkormányzati szintű hatósági feladatok ellátása
- a természetes vizek fürdésre alkalmas partszakaszainak a kijelölése
- a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, és árvíz – és belvízelvezetés
- gondoskodás a települések lakott területein az ivóvízellátásról és a használt vizek szennyvízelvezető művel való összegyűjtéséről, tisztításáról, a tisztított szennyvíz elvezetéséről.
- hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatok (melyeket külön jogszabály ír elő) [5]

Víz Keretirányelv

2000. december 22-én lépett hatályba „A közösségi cselekvés kereteinek a meghatározásáról a vízpolitika területén” című 2000/60 EK Irányelv (röviden: VKI), ami az uniós vízpolitika legfőbb eszközévé vált. [2] Fontosnak tartom megemlíteni, hogy bár a vízzel kapcsolatos kerettervezési rendszer fontosságát az európai vízjog csak 2000-ben ismerte fel, addig hazánkban ez az elképzelés már törvényi szinten is megfogalmazódott az 1964-es vízügyi törvényben. Az 1964-es törvény 4. § kimondta, hogy „a vízgazdálkodási tervezés alapja az Országos Vízgazdálkodási Kereterv” [6]. Az új uniós vízpolitika azt a célt tűzte ki, hogy 2015-ig jó állapotba kell hozni minden olyan felszíni és felszín alatti vizet, amelyek esetén ez egyáltalán lehetséges és fenntarthatóvá kell tenni a jó állapotot. A VKI minden olyan emberi tevékenységre kiterjed, amely jelentős mértékben negatívan befolyásolhatja a vizek állapotát, akadályozva így a vizek jó állapotának elérését, megóvását. A vízgazdálkodást nem határon belül, hanem azon túlnyúlva a vízgyűjtő területenkénti megvalósulását segíti elő hozzájárulva a vízvédelem harmonizálásához és a vizek terhelésének csökkentéséhez. Az Irányelv által meghatározott feladatok végrehajtásáért minden tagország maga viseli a felelősséget. A legfontosabb feladatok a következők:

- állapotfelvétel (jelenlegi állapot),
- a célok meghatározása (az elérendő állapot),
- intézkedések meghatározása a célok eléréséhez.

Fontos részfeladatok a következők:

- Vízgyűjtő egységek meghatározása
- Nemzetközi vízgyűjtő egységekhez való besorolás
- A vizek jellemzőinek elemzése a vízgyűjtőkön:
- A felszíni víztípusok megállapítása
- Referencia-feltételek és mérőhelyek megállapítása
- A felszín alatti vizek leírása
- Az emberi tevékenységek hatásainak vizsgálata
- Jellemzési kritériumok kidolgozása
- Felügyeleti módok megállapítása
- A vizek állapotának értékelése
- Gazdasági elemzések elvégzése
- A költség-visszatérülés elvének átültetése
- Az intézkedési programok meghatározása [7]

A VKI jelentősége abból adódott, hogy egységes alapokra helyezte a felszíni és a felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi védelmét, a pontszerű és a területi szennyező-forrásokkal szembeni fellépést. A vizek védelmét egységes, főleg ökológiai szempontok alapján hajtja végre. További célja a fenntartható vízhasználhatóság biztosítása, valamint a vízvédelmi – és a vízgazdálkodási politika összehangolása. Továbbá a gazdasági megfontolásokat figyelembe véve előírja a vízszolgáltatások költségeinek szektoronkénti megfelelő mértékű fedezését. Megfogalmazza, hogy a vízárak alakulásának elő kell segítenie a víztestek állapotának a javulását, valamint hosszútávon a maguknak a vízhasználatoknak a fenntarthatóságát. [2]

A VKI hatályba lépése számos jogi következménnyel és jogharmonizációval járt együtt hazánk számára. A VKI hazai jogrendbe való ültetése 2003-ban kezdődött meg és 2015-ig fog tartani. Előírja például a vizek jó állapotának eléréséhez vezető intézkedések vízgyűjtő szintű összehangolását. Magyarország számára ennek kiemelt fontossága van, mert hazánk egész területe a Duna vízgyűjtőjében fekszik, és a VKI szerint az egész Duna medencét kell vízgyűjtő területnek tekinteni. (A Duna egész vízgyűjtőjére vonatkozó tevékenységet a Duna Védelmi Egyezmény Nemzetközi Bizottsága – az angol rövidítés szerint ICPDR –

koordinálja.) A Víz Keretirányelv rendelkezéseit integrált módon, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés eszközeivel kell végrehajtani az érdekeltek széleskörű bevonásával. Az EU tagországoknak 2009-re saját vízgyűjtő-gazdálkodási tervet kellett készíteni. [8]

AZ IVÓVÍZ MINŐSÉGÉNEK JELENLEGI SZABÁLYOZÁSA

201/2001. (X.25.) Korm. rendelet

Az ivóvíz az a víz, amit a köznyelv csapvíznek is hív. Hazánkban az ivóvíz minősége a manapság már a magyar és európai jogszabályok által szigorúan szabályozott és az illetékes hatóság által ellenőrzött stratégiai fontosságú közegészségügyi kérdés. Az EU csatlakozás előtt más területekhez hasonlóan az ivóvíz minőségi követelményrendszerének a területén is jelentős jogharmonizáció kezdődött el. Az Európai Unió először 1980-ban adott ki az ivóvíz minőségének a szabályozására vonatkozó direktívát, amit sok kritika ért a tagországok részéről. Ezt a direktívát 1998 novemberében módosították és a helyébe az Európai Tanács 98/83/EK irányelve (1998. november 3.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről direktíva lépett. Ennek a direktívának a figyelembevételével készült el hazánkban a 201/2001. (X.25.) Kormányrendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről. A Kormányrendeletet megelőzően hazánkban még nem volt olyan rendelet, amely konkrétan csak az ivóvizek minőségével foglalkozott volna, csak szabványok álltak rendelkezésre, melyek ezen Kormányrendelet hatálybalépésével hatályukat veszítették. Ezek a szabványok a következők voltak:

- - MSZ 450-1:1989 Ivóvízminősítés fizikai és kémiai vizsgálat alapján;
- - MSZ 450-2:1991 Ivóvízminősítés mikroszkópos biológiai vizsgálat alapján;
- - MSZ 450-3:1991 Ivóvízminősítés mikrobiológiai vizsgálat alapján. [9]

A vízminőség a víz fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak az összessége. Alapvető követelmény az ivóvízzel kapcsolatban, hogy ne tartalmazzon az emberre ártalmas élő- és élettelen anyagokat, feleljen meg a fogyasztók esztétikai igényeinek, és biztosítsa az emberi élethez szükséges mikro- és makro elemek felvételét és a só utánpótlását is. Az ivóvíz ivásra, főzésre alkalmas, továbbá élelmiszer készítésére, előállítására, vagy egyéb háztartási célokra használják. A víz minőségének meghatározása szakszerű mintavételből, valamint helyszíni és laboratóriumi fizikai, kémiai biológiai és bakteriológiai vizsgálatokból tevődik össze. A 201/2001. (X.25.) Kormányrendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről írja elő például a mintavétel módját, a vizsgálat számát, fajtáját vagy a vizsgálati módszerekkel szemben támasztott követelményeket. A Kormányrendelet 1. számú melléklete a minősítésre vonatkozóan 6 db táblázatban tartalmazza a vízminőségi paraméterekkel és a rájuk vonatkozó határértékekkel és megjegyzésekkel kapcsolatos adatokat, követelményeket. A 2. számú melléklet tartalmazza az ellenőrzési követelményeket, vizsgálandó komponensek és az előírt mintavételi gyakoriságokat- a vizsgálatok kapcsán ugyanis megkülönböztetünk ellenőrző (azaz mindig vizsgált paraméterek) és részletes vizsgálatokat. A különböző mintavételi módszereket és laboratóriumi módszereket lehetséges kivitelezését még mindig, az előírt szabványok (Magyar Szabványügyi Testület által elfogadott szabványok) írják le. Az ivóvíz minősítése végül az előírt vizsgálatok együttes értékelése alapján történik. Az előírt mintavételeket és vizsgálatokat a Fővárosi Vízművel és a regionális vízművek, illetve az ÁNTSZ országos, azaz az Országos Tisztiorvosi Hivatala (OTH) és regionális szervei és az Országos Környezetegészségügyi Intézet (OKI) végzi. Továbbá még vannak vízvizsgáló laboratóriumok. (A feltétel, hogy minden laboratórium rendelkezzen a Nemzeti Akkreditációs Testület által, az adott vizsgálatok elvégzéséhez jogosult engedéllyel, akkreditációval.) Minden üzemeltetőnek ugyanis gondoskodnia kell arról, hogy az ivóvíz minőségét ellenőriztesse akkreditációval rendelkező laboratóriummal. A rendelet kitér az ivóvíz

előállítás - beszerzése, kezelése, tárolása - és elosztása során használt vízkezelési technológiák és anyagok, szerkezeti elemek okozta szennyeződés megakadályozása érdekében folytatott laboratóriumi vizsgálatokra is. Az idevonatkozó vizsgálati módszerek nagymértékben megegyeznek az ivóvíz (hálózati víz) minőségének ellenőrzésére szolgáló vizsgálatokkal. Megjegyzendő, hogy az ásványvizekre, termálvizekre és fürdővizekre ez a kormányrendelet nem vonatkozik. [10]

A vízvédelem ügyeit hazánkban a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium irányítja, elsőfokú hatósági szervek a vízgyűjtő területi elv alapján szervezett vízügyi igazgatóságok. A katasztrófa jelegű szennyezések eltávolítására - azaz rendkívüli események esetén - az adott illetékes népegészségügyi szerv a túllépés okát kivizsgálja, szükséges javító intézkedéseket megteszi és a szükséges technológiai védekezési módszereket dolgozzák ki. [11]

65/2009. (III. 31.) Korm. rendelet

A 201/2001. (X.25.) Kormányrendeletet aztán felváltotta a jelenleg is hatályban lévő 65/2009. (III. 31.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet módosításáról. A módosított rendelet két lényeges új eleme: új településlistát tartalmaz, amely a 201/2001. (X.25.) kormányrendelet 6. sz. mellékletének további módosítását jelenti, továbbá előírja az ún. vízbiztonsági terv készítését. A vízbiztonsági tervre vonatkozóan a rendelet kimondja, hogy minden olyan vízellátó rendszereknek, mely 1000 m³/nap-nál nagyobb kapacitású vagy 5000 főt meghaladó ellátó, ivóvízbiztonsági tervet kell készítenie. Ez a vízellátó rendszer vízbiztonsági - irányítási rendszerét kell, hogy tartalmazza. A tervet az OTH vagy jóvá közegészségügyi szempontból. „A vízszolgáltatónak az ivóvízbiztonsági terv közegészségügyi felülvizsgálatát négyévente az OTH-nál kell kezdeményeznie.” [12] A terv jóváhagyásáról szóló határozatot pedig az illetékes környezetvédelmi és természetvédelmi és vízügyi felügyelőséghez is el kell juttatni.

A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása - a 98/83/EK irányelv és a hatályos Kormányrendeletben rögzített határértékek, illetve az OKI (Országos Környezetegészségügyi Intézet) szakvéleménye alapján - egyedi, illetve térségi ivóvízminőség-javító projektek keretében kezd megvalósulásra jutni. A Környezet és Energia Operatív Program KEOP 1.3. jelű kétfordulós konstrukciója keretében lehetőség adódik az ivóvíz minőség pályázati úton elnyerhető támogatással történő javítására. Magyarország számos településén ugyanis az ivóvíz minősége sajnos nem felel meg az európai uniós és az ezzel összhangban lévő hazai előírásoknak. Kiemelt fontosságú ivóvízminőségi jellemzők határértékeinek teljesítésére a Csatlakozási Szerződés határidőket is megállapított. A szolgáltatott ivóvíz minősége szempontjából problémás települések eloszlása nem egyenletes az ország területén. Magyarország egyes térségeiben nagy számban és nagy sűrűséggel érintettek a települések. Koncentráltan az Észak-alföldi, a Dél-alföldi, továbbá az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli Régiókban találhatóak olyan települések, amelyek ivóvize nem felel meg a 98/83/EK irányelv vízminőségi határértékeinek. Szórtan minden régióban található nem megfelelő minőségű vizet szolgáltató vízművek. A Dél-Alföldön és Észak-Alföldön már jelentős lépések történtek az EU és a hazai előírások teljesítését szolgáló beruházások előkészítésére. A 1067/2005. (VI.30.) Korm. határozat alapján folyik az Észak- és Dél-alföldi Régiók Ivóvízminőség-javítási Programjainak előkészítése. A megvalósítás fázisára a két alföldi régiós program kisebb projektekre bontva valósulhat meg. A megfelelő ivóvíz minőség elérését a pályázat segíti, melyek keretében nyújtható támogatás a közműves vízellátás keretében szolgáltatott ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására irányuló fejlesztések előkészítését, illetve megvalósítását segíti. [13]

A 65/2009. Korm. rendelet további lényeges eltérése a 201/20001. Korm. rendelethez képest, hogy a hatósági jogkör nemcsak már az ÁNTSZ-re és annak illetékes szerveire terjed ki, hanem a rendelet figyelembe veszi az ivóvíz élelmiszerek előállítása során történő felhasználását is, és ennek következtében hatósági jogkörrel ruházza fel az ivóvizek minőségi ellenőrzése kapcsán az „MgSzH”-t, azaz a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalt. Az üzemeltető által beküldött adatok összesítése, értékelése és az idevonatkozó jelentések elkészítése is feladata már az MgSzH-nak. A rendelet továbbá foglalkozik a házi vízelosztó rendszerekkel is az ivóvíz minősítése kapcsán. Az ÁNTSZ illetékes intézete, illetve az MgSzH köteles tájékoztatni a házi vízelosztó rendszer tulajdonosait és a fogyasztókat az egészségügyi kockázatok miatt az általuk tehető további intézkedésekről és beavatkozási módokról. Az üzemeltetőnek, illetve az élelmiszer-vállalkozásnak kötelessége a vizsgálat költségeit megtéríteni az illetékes hatóságnak jogellenes viselkedés és határérték-túllépés esetén.

A határérték szigorítások elsősorban a kémiai paramétereket érintik. Még a 201/2001. Korm. rendelet bizonyos anyagokra vonatkozó határértékeket csak az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat követően tette kötelezővé, azaz volt még némi türelmi idő, ami természetesen már az újabb rendeletben érvényét veszítette és a határértékek betartása kötelező lett. Ezek a következő anyagok: antimon, bromát, 1,2-diklór-etán, peszticidek, összes peszticid, ólom [12]. A 201/2001. Korm. rendelet 2. számú mellékletében feltüntetett ellenőrző vizsgálatokra vonatkozó táblázatban is jól megfigyelhető a szigorítás a kémiai paraméterek vonatkozásában. Több vizsgálati paraméter lett előírva ugyanis az I. oszlopba tartozó mindig vizsgálni szükséges vízminőségi jellemzőkhöz. Ez a pH és a zavarosság mérésével bővült, míg a nagyon ritkán és a megjegyzésekben leírt feltételek bekövetkezte során szükséges vizsgálatok közül a klorit, a kötött aktív klór és a szabad aktív klór vizsgálatai pedig átkerültek a II. oszlopba, azaz - a megjegyzésekben leírt feltételektől függően vizsgálva- kategóriába.

Az új településlista pedig a hatályát veszített rendelet 6. számú mellékletének egy tovább bővített, módosított változata. Szigorítások itt elsősorban a vas, mangán, arzén, bór és ammónium ion tartalomban leginkább a szembetűnők országos szinten.

A rendelet módosítására - meglátásom szerint - az elkövetkezendő tíz éven belül szükség lehet. Ezt avval indokolnám, hogy környezetük, életterünk és így a vízi ökoszisztémáink is egyre szennyezettebbé válik. Szükség lesz majd a már meglévő határértékek további szigorítására. Az olyan paraméterek vonatkozásában, melyekre jelen rendelet nem tartalmaz számszerű, konkrét határértéket, vagy a számérték helyett csak megjegyzésben és/vagy bizonyos esetekben számszerűsítene, elképzelhetőnek találom, hogy konkrét értéket fognak ezekre is megállapítani. Példának okáért a TOC, azaz a teljes széntartalom paramétert említeném, mely az indikátor vízminőségi jellemzők közt szerepel és a határérték rubrikájában csak az szerepel, hogy: „Nincs szokatlan változás” és hozzá egy megjegyzés. A TOC értékét még csak a szerkezeti anyagok vizsgálatánál állapították meg 2 mg/l értékben. A mérések során viszont egyértelműen pontos számszerű értékeket kapunk, nem csak a szerkezeti anyagokat vizsgálva. Továbbá ez olyan vizsgálati paraméter, ami még nem olyan elterjedt hazánkban. Fontosságát viszont nagyon sok szakember látja és tapasztalja és egyre több vizsgáló laboratóriumban válik napi mérési paraméterré mind az ivóvizek, mind a szennyvizek vonatkozásában. Az evvel foglalkozó szakemberek már rengeteg olyan számszerű eredménnyel rendelkeznek, melyekből lehetőség nyílik majd jogi szinten is megállapítani a határértékeket.

Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a tudomány előrehaladtával egyre több paramétert lesznek képesek a szakemberek bevizsgálni, vagy a meglévő módszereket

egyszerűbbé tenni, melyek esetlegesen újabb paraméterek feltüntetését teszik lehetővé törvényi szinten is.

Az egészségügyi kockázatok tekintetében nem kizárt az a lehetőség sem, hogy az ellenőrző vizsgálatok számát növelik újabb paraméterek bevizsgálásával és teszik jogilag kötelezővé.

ZÁRSZÓ

Mérnöki munkám során napi szinten vizsgálom továbbá szakvéleményezem a vízminták eredményeit. Az ivóvízes rendeletek, jogszabályok használata és betartása természetesen munkám részét képezik. A vízminták eredményközlései és kiadásai során pont a rendeletekben megadott határértékek figyelembevételével kell a különféle szakvéleményeket megírni és kiadni. Ebben az esettanulmányban tehát a munkám miatt vállalkoztam arra, hogy górcső alá vegyem a régebbi és a jelenlegi vízjogi rendeleteket, ezen belül is az ivóvíz minősítéssel foglalkozókat. A témával kapcsolatos kutatómunkám során azonban egyre inkább szembesültem azzal a ténnyel, hogy a vízjoggal kapcsolatos rendeletek, törvények olyan nagy mennyisége halmozódott fel már az ókor óta, hogy ezek mindegyikét taglalni, elemezni, lehetetlen vállalkozás egy esettanulmány erejéig. A történelmi áttekintésük során törekedtem a legfontosabbakat kiemelni. A történelem előrehaladásával egyre több olyan rendelet, jogszabály született, melyek a vízzel kapcsolatban egyre inkább a víz különböző részterületeire tértek ki. Vannak törvények, rendeletek például, melyek a vízgazdálkodásával, vagy a víz felhasználhatóságával foglalkoznak, vagy külön rendelet vonatkozik a felszíni vagy a felszínalatti vizek védelmére is. Az ivóvízzel kapcsolatos rendeletek áttekintését azért láttam fontosnak és emeltem ki külön, mert az idevonatkozó rendeletek viszonylag elég későn születtek meg, pedig az ivóvizet az ember naponta fogyasztja és használja, így annak minőségét biztosítani kell jogi szinten is.

Elmondható, hogy a vízjog szabályozását illetően a ma már rendelkezésünkre álló rengeteg magyar jogszabály összhangban van az európai jogszabályokkal. A hazai törvényi előírások jól illeszkednek a közösségi jogrendszerbe. Ugy gondolom, hogy a jelenleg hatályos „vizes” jogszabályok, rendeletek kellőképpen használhatóak a gyakorlatban, a különböző vizekkel foglalkozó szakemberek megfelelően tudják hasznosítani a mindennapi munkájuk során. Bár elképzelhetőnek tartom a jövőben, hogy némely esetben bizonyos rendeletek módosítására lehet szükség, melyekhez már biztosított a megfelelő jogi háttér. Szakmai szempontból nézve, a nehézséget jelenleg inkább ezeknek a jogszabályoknak a betartása jelenti, hiszen az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta sok olyan vízben lévő káros anyagra vonatkozó határértékek szigorodtak, melyek betartása határidőhöz kötött. Feladatok tehát vannak, melyek elsősorban a szakemberekre várnak, melyek teljesítéséhez már erős alapok állnak a rendelkezésre.

Felhasznált irodalom

- [1] A vízjog története, kialakulása és fejlődése. Szervezeti felépítés
http://www.epito.bme.hu/vcst/oktatas/feltoltesek/BMEEOVKAI02/c-a_vizjog_tortenete_kialakulasa.pdf, (letöltve: 2011.11.06.)
- [2] Báthori Mónika: A vízgazdálkodási törvény változása kezdetektől napjainkig, valamint a vízgazdálkodás jogi harmonizációja, KDVKÖVIZIG
- [3] 1964. évi IV. törvény a vízügyről
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=8450>, (letöltve: 2011.11.11.)
- [4] 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500057.TV, (letöltve: 2011.11.11.)

- [5] Babák Krisztina: A magyar vízügyi törvények a kezdetektől napjainkig
http://geography.hu/mfk2004/mfk2004/phd_cikkek/babak_krisztina.pdf
(letöltve: 2011.11.10.)
- [6] 2001. évi LXXI. törvény a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról
http://www.euvki.hu/content/docs/2001_lxxi_es_1995_lvii_tv.pdf
(letöltve: 2011.11.11.)
- [7] EU Víz Keretirányelv
<http://www.euvki.hu/>, (letöltve: 2011.11.09.)
- [8] Székely Erzsébet - Piliszky Zsuzsanna: Víz, vízvédelem című távképzési anyag, Nők a Balatonért egyesület, 2009.
- [9] For Aqua – Értünk: Ivóvíz szabvány
<http://www.foraqua.hu/ivoviz-szabvany.html>, (letöltve: 2011.11.11.)
- [10] 201/2001. (X.25.) Kormányrendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0100201.KOR, (letöltve: 2011.04.11.)
- [11] Dr. Halász László – Földi László: Környezetvédelem – Környezetbiztonság: 5. Vízminőség – védelem. Egyetemi jegyzet, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Vegyi és környezetbiztonsági tanszék, 2000, 95-111.p.
- [12] 65/2009. (III. 31.) Korm. Rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet módosításáról
http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900065.KOR,
(letöltve: 2011.11.20.)
- [13] Tájékoztató a KEOP-1.3.0 Pályázathoz szükséges OKI szakvéleményről
http://www.antsz.hu/portal/down/kulso/kozegessegugy/kornyezeteu/KEOP-OKI_20080207.pdf, (letöltve: 2011.11.24.)